

Vlaanderen teert in op ecosysteemdiensten van de natuur

nieuws

Vlaanderen is een kleine, verstedelijkte regio waar de natuur en dus de levering van ecosysteemdiensten onder druk staat. Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) onderzocht de toestand en trend van 16 ecosysteemdiensten in Vlaanderen en stelde vast dat voor 15 van de 16 diensten de maatschappelijke vraag groter is dan het aanbod. Alleen voor bestuiving is er een evenwicht. De andere ecosysteemdiensten (o.a. voedsel- en houtproductie, bodemvruchtbaarheid, bescherming tegen overstromingsrisico) zijn overbevraagd. Het jongste Natuurrapport (NARA) is niet louter beschrijvend. Het geeft ook de voorwaarden weer om het beleid meer af te stemmen op ecosysteemdiensten. Minister Joke Schauvliege loofde NARA omdat het zichtbaar maakt welke maatschappelijke diensten de natuur allemaal levert.

2 MAART 2015 – LAATST BIJGEWERKT OM 14 SEPTEMBER 2020 14:29

Lees meer over:

milieu

natuur

Vlaanderen is een kleine, verstedelijkte regio waar de natuur en dus de levering van ecosysteemdiensten onder druk staat. Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) onderzocht de toestand en trend van 16 ecosysteemdiensten in Vlaanderen en stelde vast dat voor 15 van de 16 diensten de maatschappelijke vraag groter is dan het aanbod. Alleen voor bestuiving is er een evenwicht. De andere ecosysteemdiensten (o.a. voedsel- en houtproductie, bodemvruchtbaarheid, bescherming tegen overstromingsrisico) zijn overbevraagd. Het jongste Natuurrapport (NARA) is niet louter beschrijvend. Het geeft ook de voorwaarden weer om het beleid meer af te stemmen op ecosysteemdiensten. Minister Joke Schauvliege loofde NARA omdat het zichtbaar maakt welke maatschappelijke diensten de natuur allemaal levert.

Ecosysteemdiensten zijn de voordelen die de maatschappij van de natuur ontvangt, zoals voedselproductie, klimaatregulatie, bestuiving door insecten, bescherming tegen overstromingen, luchtzuivering of groene ruimte voor recreatie. “Ons welzijn en onze welvaart hangen nauw samen met gezonde ecosystemen”, zegt Jurgen Tack, administrateur-generaal van het INBO. Alleen blijft die bijdrage van de natuur meestal onzichtbaar in het maatschappelijk debat, waar natuur vaak alleen als een kostenpost wordt beschouwd. “Ecosysteemdiensten maken dat onzichtbare beter zichtbaar”, aldus Tack.

“Door maatschappelijke uitdagingen door een ecosysteemdienstenbril te bekijken, merk je hoe natuur en economie niet elkaars tegenpolen moeten zijn, maar net elkaar kunnen versterken”, beaamt Maarten Stevens, namens INBO coördinator van het Natuurrapport. Als samenleving kunnen we dan ook heel wat voordeel halen uit het behoud en herstel van die ecosysteemdiensten. Net omdat hun waarde voor samenleving en economie nog vrijwel onbekend is, wordt een groot aantal ecosysteemdiensten onvoldoende in rekening gebracht bij beslissingen van overheden, bedrijven en particulieren. Nochtans raken ecosysteemdiensten aan de kern van heel wat thema’s die de voorbije jaren steeds meer Vlamingen beroeren. Bovendien dreigen de volgende generaties over minder ecosysteemdiensten te beschikken indien het huidige beleid weinig waarde toekent aan ecosysteemdiensten. Nu al

hebben bewoonde gebieden in Vlaanderen regelmatig te kampen met overstromingen omdat er niet genoeg overstromingsgebieden zijn. Ongeveer vier procent overstroomt nog minstens eens om de 100 jaar.

Ook de mate waarin onze natuurlijke ecosystemen de lucht kunnen zuiveren, staat niet meer in verhouding tot de luchtvervuiling die menselijke activiteit veroorzaakt. Fijn stof leidt in Vlaanderen jaarlijks tot een verlies van 79.500 gezonde kwaliteitsvolle levensjaren, en is verantwoordelijk voor 70 procent van de door milieuverontreiniging veroorzaakte ziektelast. Ecosystemen helpen om die welzijns- en welvaartsverliezen te beperken. Zo vangen bomen door hun groter volume en bladoppervlakte 2 tot 16 maal meer fijn stof dan heide en grasland.

Zelfs voedsel is verrassend genoeg onvoldoende voorradig in Vlaanderen. Op 45 procent van de landoppervlakte wordt hier aan landbouw gedaan. Zonder voedselimport zouden we 60 procent van het land moeten bewerken om te blijven voldoen aan onze huidige voedingsconsumptie. Tezelfdertijd is er een gebrek aan groene ruimte want 21 procent van de Vlamingen beschikt niet over groen op wandelafstand. Recreatie en beweging in de groene open ruimte heeft niet enkel belangrijke voordelen op het vlak van gezondheid. Het creëert ook een economische meerwaarde en bijkomende arbeidsplaatsen.

Voor vrijwel alle ecosysteemdiensten in Vlaanderen geldt dat ze intensief gebruikt worden omdat de vraag het aanbod (ruimschoots) overstijgt, waarbij dat intensief gebruik vaak nadelig werkt voor andere ecosysteemdiensten. Voor de helft van de ecosysteemdiensten is het aanbod de voorbije jaren nog verder gedaald. Rond grote steden en in de intensieve landbouwgebieden in West-Vlaanderen is de schaarste het grootst. Dat komt door de biodiversiteit die er onder druk staat. NARA onderbouwt dat door van 2.400 soorten op een kaart weer te geven waar ze nog voorkomen in Vlaanderen. Blijkt dat de soortenrijkdom laag is en soorten nog steeds onder druk staan.

Heel wat menselijke invloeden werken direct of indirect in op ecosystemen. Daardoor kunnen ze niet langer de diensten leveren die we als maatschappij nodig hebben. De belangrijkste menselijke invloeden zijn veranderingen in landgebruik zoals verstedelijking, veranderende landbouwmethoden en milieuverontreiniging. Als landbouwgrond plaatsmaakt voor bebouwing of privétuinen is er bijvoorbeeld minder ruimte voor voedselproductie. Door toenemende afdichting van de bodem neemt het risico op overstromingen toe. En samen met kleine landschapselementen verdwijnen ook leefgebieden voor insecten die planten bestuiven en plagen bestrijden.

Andere oorzaken zijn overexploitatie van bodem en grondwater, klimaatverandering en de aanwezigheid van uitheemse planten- en diersoorten. Aangezien landbouw nog steeds de grootste gebruiker van de open ruimte is, kan een kleine inspanning van deze sector een groot positief effect hebben op ecosysteemdiensten. Dergelijke inspanningen zijn voor een stuk al gebeurd. Zo zijn sedert 1990 zowel het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen als de stikstof- en fosforemissie sterk gedaald in Vlaanderen. Toch is de sector nog altijd mee verantwoordelijk voor een aantal milieuproblemen en slaat er bijvoorbeeld nog teveel stikstof neer in alle Natura 2000-habitats.

Opmerkelijk in dat verband is dat voor een grote groep beleidsmakers en -uitvoerders niet vaststaat dat de instandhoudingsdoelstellingen voor natuur een meerwaarde bieden voor ecosysteemdiensten. Dat gaven ze te kennen tijdens de workshop voorafgaand aan de rapportvoorstelling, waaraan verschillende beleidsdomeinen deelnamen. Er werd daarbij ook gepolst naar de meerwaarde van ecosysteemdiensten voor landbouw. Op dit moment zijn ecosysteemdiensten vooral terug te vinden in niches binnen de landbouw, zoals de beheerovereenkomsten waarmee landbouwers zich vrijwillig verbinden tot agrarisch natuurbeheer. Sommige respondenten zijn van mening dat het altijd een niche zal blijven terwijl anderen de ecosysteemdienstenbenadering meer potentieel toedichten binnen de landbouw.

Tussen nu en 2016 zal INBO nagaan op welke wijze de beleidsmakers met ecosysteemdiensten aan de slag kunnen. NARA-T, een klepper van 1.500 bladzijden als je de verschillende publicaties samenlegt, vormt een eerste assessment van de ecosystemen en hun diensten voor Vlaanderen. Er volgen nog een tweede (NARA-B) en derde fase (NARA-S) waarbij achtereenvolgens methoden ontwikkeld worden om ecosysteemdiensten in rekening te brengen bij beleidsbeslissingen en de impact van mogelijke toekomstscenario's geanalyseerd wordt.

Joachim Maes, een Vlaming die werkt voor het Joint Research Center van de Europese Commissie, liet zich erg lovend uit over het Natuurrapport dat zijn gelijke in Europa niet zou kennen. "De Europese Commissie is dan ook erg benieuwd hoe deze benadering in het beleid geïmplementeerd kan worden", voegde hij er aan toe. Joke Schauvliege lijkt daar als bevoegd minister in Vlaanderen graag toe bereid. Ze ziet de unieke combinatie van bevoegdheden in haar ministerportefeuille (landbouw, platteland, milieu, natuur, ruimtelijke ordening) als een opportuniteit om werk van te maken van de ecosysteemdienstenbenadering en een multifunctioneel landgebruik.

Meer info: [Natuurrapport](#)

Beeld: Regionaal Landschap IJzer&Polder

VILT vzw

Bd Simon Bolivar 17

1000 Bruxelles

Contact

M • info@vilt.be

Volg ons op:

screenreader.visit us on our facebook page: <https://www.facebook.com/vilt.nieuws/>

screenreader.visit us on our linkedin page: <https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/>

screenreader.visit us on our instagram page: <https://www.instagram.com/vilt.nieuws>

screenreader.visit us on our x page: https://x.com/vilt_nieuws

screenreader.visit us on our bluesky page: <https://bsky.app/profile/viltnieuws.bsky.social>

© 2026 VILT vzw, all rights reserved |

[Privacy policy](#)

[Copyright](#)

[Cookie Policy](#)

[Cookie instellingen aanpassen](#)

Webdesign by Who Owns The Zebra